

Nacionālās arhitektūras padomes sēde

2021. gada 31.martā plkst. 15:00 – 17:00, *Team* tiešsaistē.

Nr.1/2021

Dalībnieki tiešsaistē: Dace Vilsone, Gatis Didrihsons, Gunta Grikmane, Ilma Valdmane, Jānis Dripe, Juris Poga, Uģis Bratuškins, Indra Purs, Edgars Bērziņš, Ieva Zībārte, Dainis Rūdolfš Šmits, Irēna Suipe, Inese Stūre, Liene Adumāne-Vāvere, Dina Suhanova, Uģis Kaugurs, Dzintra Purviņa.

Sēdi vadīja: Gatis Didrihsons.

Dienaskārtība:

- 1.Arhitektūras jomas prioritātes, kultūras infrastruktūras lieli projekti un aktuālie jautājumi nozarē 2021. Prezentē: Dace Vilsone un Jānis Dripe.
- 2.Nacionālā akustiskā koncertzāle - projekta virzība. (LAS ziņojums - Juris Poga un Gunta Grikmane).
- 3.Arhitektūras likums. Dz.Purviņa, I.Valdmane.
- 4.Arhitektūras stratēģija 2021-2027. (Ieva Zībārte)
- 5.NAP priekšsēdētāja un vietnieka vēlēšanas.

1.Arhitektūras jomas prioritātes, kultūras infrastruktūras lieli projekti un aktuālie jautājumi nozarē 2021

Dace Vilsone apsveic Nacionālās arhitektūras padomes jauno sastāvu. Savā prezentācijā kā galvenos akcentē šādus prioritāros jautājumus, kas padomei jārisina: 1)atbalsts Arhitektūras likumam, 2) jaunā Arhitektūras stratēģija 2021-2027; 3) Būvētās vides kvalitātes jautājumi (Davosas deklarācijas un *New European Bauhaus* kontekstā); 4) valsts nozīmes objektu vietu izvēle, konkursi, process un kvalitāte (tostarp, Nacionālā akustiskā koncertzāle).

D.Vilsone iezīmē Arhitektūras likumprojekta virzību (noslēgusies sabiedriskā apspriešana, saņemti 17 priekšlikumi, ko darba grupa izskatījusi, precizētais likumprojekts tiks nodots saskaņošanai Valsts sekretāru sanāksmē, tad virzīšanai MK un tālāk Saeimā), kā arī darbu pie jaunās Arhitektūras stratēģijas .

D.Vilsone ieskicē jaunus infrastruktūras objektus, kuru attīstības jautājumos iesaistīta Kultūras ministrija. Lielie būvniecības objekti, kur valdība ir lēmusi piešķirt 200 miljonu eiro augstas gatavības infrastruktūras projektiem: Mežaparka Lielās estrādes pārbūve (KM ir ieinteresēti izveidot arī ekspozīciju par Latvijas Vispārējo dziesmu svētku vēsturi, tradīciju un procesu); Okupācijas muzeja piebūve un piemiņas vieta komunisma režīma deportācijās cietušajiem; Arsenāla izstāžu zāles renovācija (finansējums no nākamā perioda ES fondiem); Rīgas pils konvents (Kastela), Jaunais Rīgas teātris; pabeigts projektēšanas darbs Rakstniecības un mūzikas muzeja ēkai Mārstaļu ielā 6; Rundāles pils atjaunošanas darbi (jumta seguma nomaiņa 3. un 4.kārta); Rīgas cirka ēkas renovācija; Dailes teātra priekšlaukuma sakārtošana; Latvijas Leļļu teātra ēka; pabeigts projektēšanas posms Valmieras teātra ēkas jaunajam apjomam (ēkas energoefektivitāte un atjaunota skatītāju zāle); Latvijas Nacionālās operas un baleta dekorāciju darbnīca; prototipēšanas darbnīcas *Riga Maker Space* A.Brijāna ielā; pabeigts Liepājas Mūzikas, dizaina un mākslas vidusskolas jaunās piebūves projekts, kā arī plānotais remonts vēsturiskajā ēkā, līdzekļi piešķirti arī Nacionālās mākslu vidusskolas ēkām Slokas ielā 52 un Kalnciema ielā 10.

J. Vilsone un **J.Dripe** akcentē arī Latvijas dalību 17.Venēcijas arhitektūras biennālē, paviljona atklāšana tiešsaiste paredzēta maijā.

Nacionālā akustiskā koncertzāle - projekta virzība

D.Vilsone jautājumā par nacionālo akustisko koncertzāli uzsver, ka 2020.gada decembrī kultūras ministrs N.Puntulis ir lūdzis Latvijas Arhitektu savienībai (LAS) uzņemties veikt vietas izpēti procesu par piemērotāko koncertzāles novietni. Vēlreiz atgādina jau LAS izvēlētais (izdiskutētais) vietas, kurām tiek veikta padziļināta izpēte. Atgādina par procesu – LAS uzņemties veikt visu pētniecības materiālu kopsavilkumu. LAS kopš 22.marta ir piesaistījusi ekspertus (ir noslēgti līgumi ar *MASH Studio* no Lietuvas un *Grupa 93* no Latvijas), kuri 12 nedēļu laikā veiks novietņu izvērtējumu, kā arī organizēs diskusijas fokusa grupās ar sabiedrības pārstāvjiem. Saņemot ekspertu secinājumus, KM varēs virzīties tālāk ar jautājumu par koncertzāles novietni.

J.Poga uzver, ka šobrīd notiek veiksmīgs koncertzāles novietņu izpēti process. Šis jautājums tika apspriests arī LAS padomes sēdē.

G.Grikmane uzsver, ka pašlaik LAS veidojas ļoti veiksmīga sadarbība ar Kultūras ministriju, koordinējot koncertzāles novietņu izvēli un diskutējot, ko jau var uzskatīt par daļu no vēlām rezultāta, proti, izpratnes par koncertzāles projekta procesa pareizu virzību un arī optimālāko vietu

izvēli. Uzsver, ka šis uzsāktais process varētu būt paraugs, kā analizēt novietnes jebkuram investīciju projektam. Būs laba skola visām iesaistītajām pusēm.

D. Suhanova prezentē ziņojumu par Nacionālas akustiskas koncertzāles Rīgā novietņu salīdzinošo analīzi un novērtējuma fokusgrupu tematisko darbnīcu organizēšanu. Uzsver, ka LAS uzdevums būs vienoties par vienu vai divām ekspertu ieteiktajām labākajām novietnēm. Uzsver, ka pilsētbūvnieciskā un datu analīze tiks papildināta ar sabiedrības ieinteresēto pušu līdzdalības nodrošināšanu. Sniedz ieskatu par novietņu atlasu - 26.februārī mediju pasākumā tika izvēlētas 11 vietas. Iepazīstina ar abiem uzdevumu veicējiem *Mash Studio* un *Grupa 93*, demonstrē laika grafiku, kādā tiek plānotas fokusa grupu tikšanās un diskusijas. Iepazīstina ar vērtēšanas kritērijiem un fokusa grupu tematisko darbnīcu organizēšanu un moderēšanu. Kopumā plānotas 3 vai 4 tematiskās darbnīcas, un šo darbnīcu secinājumi tiks iekļauti arī pie kvantitatīvā pētījuma rezultātiem. Uzsver, ka LAS ir laba sadarbība arī ar Rīgas pilsētas Attīstības departamentu, lai nodrošinātu pētījuma veicējiem dažādas datu kopas.

I.Purs atzīmē, ka šajā procesā nav bijusi iesaistīta Latvijas Ainavu arhitektu asociācija. Uzsver, ka LAAA ir veikusi Kronvalda parka teritorijas izpēti un ir izstrādājuši priekšlikumus, kurā ir izvērtēti visi kritēriji un aspekti. Vaicā, kāds ir LAS redzējums, lai sastrādātos kopā un būtu holistisks redzējums par kopainu.

J.Poga uzsver, ka ainavu arhitekti būs tādi paši procesa dalībnieki kā pārējie arhitekti, urbānie plānotāji, mūziķi. Visi tiks aicināti piedalīties procesā.

D.Suhanova apstiprina, ka ainavu arhitekti tiks aicināti piedalīties fokusa grupās.

Par Arhitektūras likumprojekta virzību

D.Purviņa pateicas darba grupai, īsi raksturo paveikto – darba grupā ir izskatīti visi sabiedriskajā apspriešanā saņemtie 17 priekšlikumi, likumprojekta redakcija ir precizēta. Būtiskākais jauninājums – atšķirībā no iepriekšējās redakcijas likumprojekta tekstā ir iekļauti ainavu arhitekti, kā arī ainavu arhitektūras kā reglamentētas profesijas regulējums.

I.Valdmane raksturo darba grupā paveikto un atzīmē, ka līdz šim likumā nav bijuši līdzsvaroti arhitektūras kvalitātes un arhitektūras prakses jautājumi. Līdz ar to pārējiem rodas daudzi jautājumi, kas strādā citās arhitektūras jomās kā izglītības sektorā, pētniecībā, pašvaldībās, valsts pārvaldē, mediju jomā u.c. Tagad tas tiek sakārtots. Atzīmē, ka līdz ar

ainavu arhitektiem, likumā tas ir palīdzējis sakārtot vispārīgos jautājumus. Atzīmē, ka 1.aprīlī darba grupas sanāksmē piedalīsies arī jurists Edgars Pastars, kurš vēlreiz precizēs likuma redakciju no juridiskā viedokļa. Arī likumprojekta anotācijai būs nepieciešami papildinājumi un precizējumi. Piebilst, ka atsevišķiem kolēģiem ir bažas, ka līdz ar Latvijas Arhitektūras kolēģijas izveidošanu, zaudēs nozīmi LAS un citas organizācijas. Būtu jāklieš šīs bažas, jo katrai no tām tiks definētas savas funkcijas.

U.Bratuškins aicina padomāt plašāk par likuma misiju. Uzsver, ka likumu ir uztvēris kā visu nozari vienojošu likumu, kur katram arhitektam vajadzētu saskatīt savu vietu un lomu, kā arhitekts ar savām zināšanām var piedalīties procesā. Bet laika gaitā likumā liels uzsvars ir likt tieši uz sertificēšanu. Atgādina, ka savulaik ir bijusi ideja par padomi, kas izstrādā principus, uz kādiem balstās sertificēšana, kādiem jautājumiem jāpievērš uzmanībautt. Pauž bažas, ka sertificēšanas mehānismā neredz padomdevēja /padomes vietu un lomu, kas pēc būtības neliekas pareizi. Tas ir izaicinājums.

G.Didrihsons turpina jautājumu par likuma misiju. Laika gaitā ar likumu nav iespējams visus jautājumus aptvert un atrisināt, tam ir domāta Arhitektūras stratēģija. Vienlaikus pietrūkst tāds pragmatisks līdzeklis, kas precīzi darbojas vides veidošanā. Likums pēc būtības ir ierobežojošs, un daudzas lietas ir arhitektūras stratēģijas kompetencē. Uzsver, ka atbalstītu piemēram, padomdevēju institūciju pie arhitektu sertificēšanas centra.

I.Zībārte ierosina, ka abi –gan likums, gan stratēģija jāskata vienlaikus. Abiem jābūt maksimāli lietojamiem, un katram no šiem dokumentiem ir sava vieta un loma. Stratēģija ir vidēja termiņa plānošanas dokuments, kas piedāvā rīcības virzienus un rekomendācijas, nosaka valsts politiku arhitektūras un būvētās vides jomā. Stratēģija ir sabiedrības informēšanas dokuments, ko var izmantot arī kā ceļvedi. Abus dokumentus būtu jāvirza kā nozīmīgus un cits citu papildinošus.

I. Suipe uzsver, ka savā novadā vēlas atbalstošu likumu, jo īpaši svarīgs ir 4.pants par arhitektūras principiem. Vaicā, vai būs izmaiņas arī Būvniecības likumā jautājumos/pantos, kas dublējas. Vai abi likumi būs sasaistīti?

G. Grikmane komentējot šo, uzsver, ka šie arhitektūras principi bijuši viens no iemesliem, kāpēc likums tapa. Viņaspriekš, Būvniecības likumā iekļautie arhitektoniskās kvalitātes principi ir tikai skaista frāze bez dziļāka seguma. Savukārt Arhitektūras likumā arhitektoniskās kvalitātes principi ir izvērsti. Uzsver, ka darba grupā tiek spriests, kā abus likumus salāgot.

Arhitektūras stratēģija

Ieva Zībārte komentārā par stratēģiju uzsver, ka šobrīd pirmo reizi ir izveidota un darbojas Eiropas Komisijas atvērtās koordinācijas metodes darba grupa *Augstas kvalitātes arhitektūra un apbūvēta vide ikvienam (High-quality Architecture and Built Environment for Everyone)*, kas veido jaunu Eiropas Komisijas dokumentu, kā arhitektūras kvalitāte Eiropā būtu veidojama. Uzsver, ka stratēģijā ir iekļauta atsauce uz Satversmi, un politikas mērķis ir radīt inovatīvus politikas dokumentus nevis birokrātiskus papīrus. Svarīgi to vēstīt sabiedrībai. Ir iecere lietot Arhitektūras stratēģiju kā praktisku rīku arī pašvaldībām.

Pēc NAP sēdes Arhitektūras stratēģijas dokuments tika izsūtīts vēlreiz visiem jaunajiem padomes locekļiem un aicinājums iesūtīt komentārus stratēģijai līdz 16.aprīlim. Aicinājums vēlreiz atsevišķā sanāksmē apspriest stratēģiju ar precizējumiem, un vēlāk apstiprināt NAP.

NAP priekšsēdētāja un vietnieka vēlēšanas

G.Didrihsons informē, ka ir gatavs izvirzīt savu kandidatūru NAP priekšsēdētāja vēlēšanām, savukārt kā priekšsēdētāja vietniece ir piekritusi kandidēt Gunta Grikmane. Ierosina arī iespēju Guntai Grikmanei kandidēt uz NAP priekšsēdētājas amatu.

G.Grikmane iezīmē personīgo mērķi, ko gribētu sasniegt, darbojoties kā NAP priekšsēdētāja vietniece – proti, izveidot sadarbības memorandu starp ministrijām, dažādām institūcijām, biedrībām u.c.

NAP priekšsēdētāja un vietnieka balsojums

Notiek elektroniski balsojums par NAP priekšsēdētāju un vietnieci.

Par priekšsēdētāju Gati Didrihsonu (13 PAR)

Par priekšsēdētāja vietnieci Guntu Grikmani (11 PAR).

Pret, atturas nav.

Vienbalsīgi par NAP priekšsēdētāju ievēlēts Gatis Didrihsons, bet par priekšsēdētāja vietnieci – Gunta Grikmane.

Citi jautājumi

LAS vai NAP pārstāvja dalība Būvniecības ekspertu padomē arhitektu izglītības jautājumu risināšanā.

I.Purs uzsver, ka Būvniecības ekspertu padomei ir jauns priekšsēdētājs Andris Bērziņš, ir izveidota Arhitektūras un ainavu arhitektūras pakalpojumu darba grupa, kurā ir pārstāvēts LAAA. Padome darbojas ļoti aktīvi ar dažādiem izglītības jautājumiem.

J.Poga uzsver to, ka Latvija ir pēdējā vietā Eiropā ar arhitektu skaitu iedzīvotājiem 0.4 arhitekti uz 1000 iedzīvotāju populāciju (salīdzināšanai Lietuvā – 0, 5 un Igaunijā – 0, 6 arhitekti uz 1000 iedzīvotājiem. Pētījuma avots ACE https://www.ace-cae.eu/fileadmin/user_upload/2020ACESECTORSTUDY.pdf).

Cer, ka līdz ar Arhitektūras likuma ieviešanu un stratēģijas šo problēmu risināt.

L.Adumāne-Vāvere atzīmē, ka arhitektu trūkums saistīts arī ar arhitektu sertificēšanu. Uzsver, ka prasības arhitektu sertificēšanai ir augstas un process ir birokrātiski sarežģīts.

G.Grikmane iezīmē, ka līdzās sertificēšanai jautājumiem jārisina jautājumi par arhitekta izglītošanu un arhitektu pieprasījumu darba tirgū un daudzveidīgajām funkcijām. Uzsver, ka Latvijā ir akūts arhitektu tehniķu trūkums.

NAP priekšsēdētājs
Protokolēja

Gatis Didrihsons
Dzintra Purviņa